... ABY ŘEMESLA NEZANIKLA

PROGRAM CEZHRANIČNEJ SPOLUPRÁCE
2007 2013
SLOVENSKÁ REPUBLIKA
ČESKÁ REPUBLIKA

EURÓPSKA ÚNIA
EURÓPSKY FOND REGIONÁLNEHO ROZVOJA
SPOLOČNE BEZ HRANÍC

euroregion BÍLÉ - BIELE KARPATY

„TENTO PROJEKT JE SPOLUFINANCOVÁN EVROPSKOU UNIÍ,
Z PROSTŘEDKŮ FONDU MIKROPROJEKTŮ SPRAVOVANÉHO REGIONEM BÍLÉ KARPATY“

Manuál k rukodělným kurzům

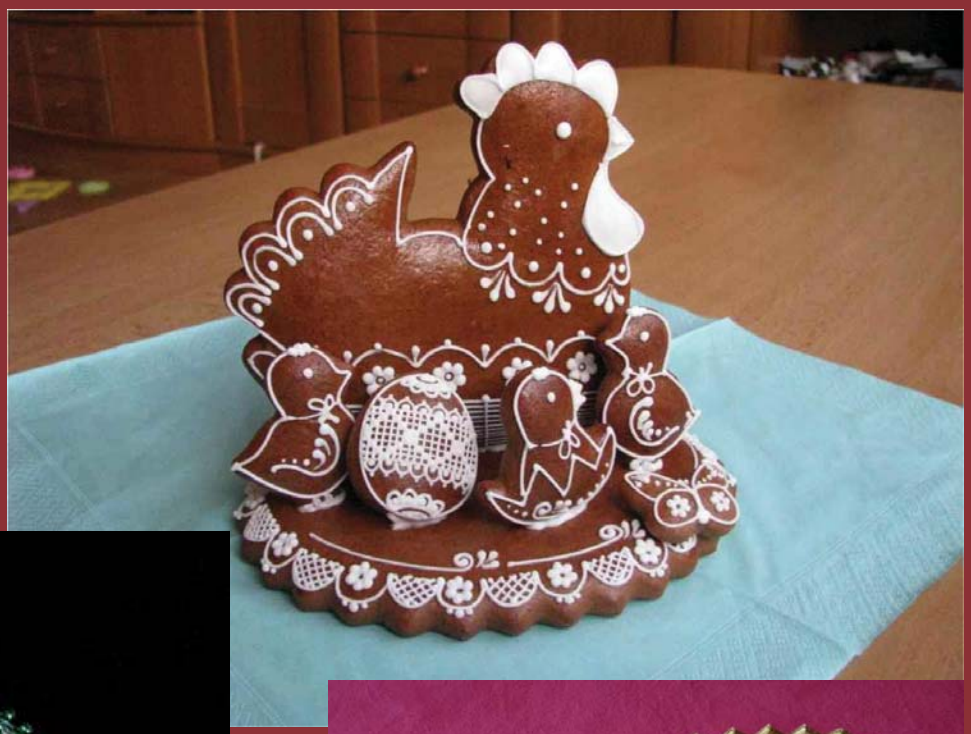

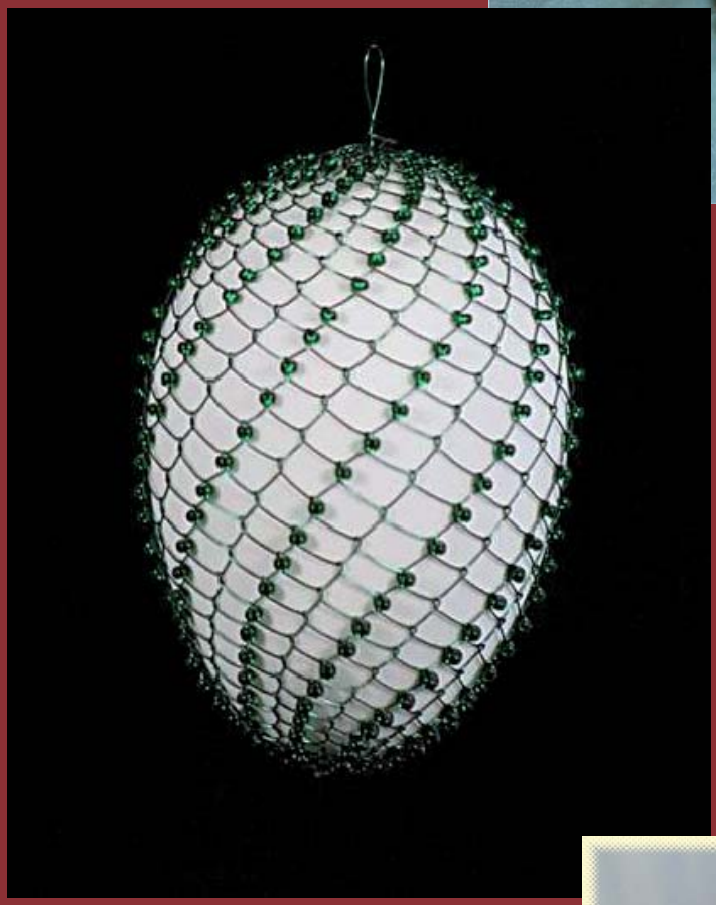

Paličkování

Zdobení perníčků

Drátování

Výroba šperků

Ekopletení

Pergamano

Zdobení velikonočních kraslic

Košíkářství

Řemeslo je určitý druh manuální dovednosti, provozovaný za účelem obživy.

V minulosti, snad víc než v dnešní době, si lidé cenili zkušených poctivých a zručných řemeslníků. Dnešní konzumní způsob života nás odnaučil více přemýšlet o důsledcích plýtvání materiálem a prací druhých. A přitom právě řemeslné práce se staly základem průmyslové výroby.

Pro řemeslné práce je charakteristický vysoký podíl ruční práce, spojený většinou s používáním specializovaných nástrojů a pomůcek. Řemeslná činnost je kombinací intelektuálních dovedností a určitou zručností. Díky tomuto, ne každý člověk může vykonávat každé řemeslo.

Řemesla vznikla souběžně s postupující specializací lidských činností. Většina řemeslných prací, vyžadujíce vysokou odbornost a zručnost, proto ji začali postupně vykonávat jedinci, kteří touto odborností či zručností vynikali. Rozvoj řemesla byl nejprve zajišťován po dědické linii – předáváním zkušeností potomkům. Později přibírali řemeslníci učedníky – tovaryše, kteří zvyšovali produktivitu jejich práce. Zkušený mistr se tak mohl věnovat činnostem, vyžadujícím vyšší kvalifikaci, zatímco tovaryš vykonával rutinní a snazší práce a souběžně získával potřebné znalosti.
S rozvojem měst pak začaly vznikat první organizace řemeslníků, sdružující představitele daného řemesla v městě či regionu – řemeslné cechy. Ty na sebe převzaly část agendy, neúměrně zatěžující jednotlivé členy sdružení – otázky vyjednávání, otázky stanovení cen či organizačně technické otázky. Současně zavedly pravidla pro výkon činnosti (např. tovaryšské zkoušky) a do značné míry i garantovaly minimální kvalitativní úroveň výkonu řemesla.

Věříme, že i Vy jste si vybrali v nabídce řemesel to, které budete moci dále rozvíjet. Přestože Vám pravděpodobně nebude sloužit k obživě, ale především k radosti, i přesto jej budete moci předávat dalším generacím tak, aby tradiční řemesla u nás nezanikala, ale dál se rozvíjela.

Přejeme Vám nejen hodně úspěchů, ale především hodně radosti z tvůrčí práce.

Paličkování

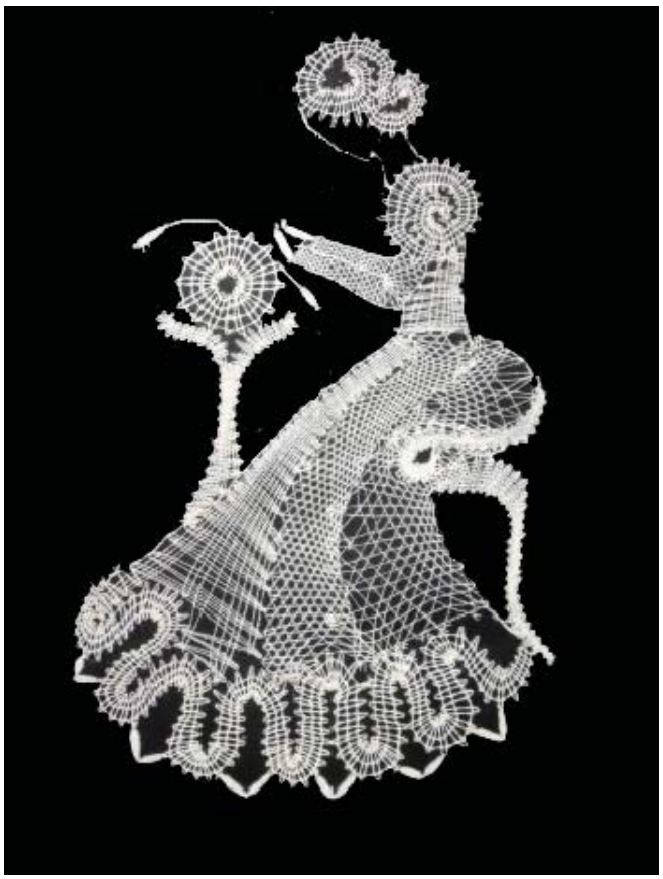

Ve městě Bruggy žila krásná dívka jménem Serena. Milovala mladíka jménem Arnout, ale nemohla si ho vzít za muže, protože musela neustále sedět u kolovrátku a příst, aby uživila své čtyři sestry a čtyři bratry. Byla smutná a nešťastná. Až jednou se při procházce posadila pod strom, zasnila se a usnula. I strom zesmutněl a uronil stříbrné nitě, které na její zástěrce utvořily překrásný vzor. Serena doma ustřihla nit z kolovrátku a upaličkovala krajku s tímto vzorem. Krajka byla tak zvláštní a krásná, že ji hned koupil bohatý kupec. A tak Serena paličkovala další a další krajky se vzorem, který ji napověděl sen, spánek a strom. Mnoho lidí pak její krajky kupovalo a Serena zbohatla. Vzala si Aronouta za muže a žili spolu šťastně až do smrti.

Krajka se vyvinula patrně na území Malé Asie. Nejstarší evropský nález kostěných paliček pochází z Kypru a lze ho datovat do pozdně římského období (4. stol. n. l.). Paličky a zbytky krajek byly nalezeny také ve starověkém Egyptě při analýze oblečení mumií.

Za kolébku evropské paličkované krajky jsou považovány Benátky, odkud se později rozšířila do celé Evropy. Zde také vyšel v roce 1530 jeden z prvních vzorníků.

Historie krajkářství v Čechách se začala psát v 16. století, kdy ovládali prakticky celou střední Evropu Habsburkové, což vytvářelo příznivou situaci také pro rychlé šíření módních trendů – tedy i moderních typů krajek.
V roce 1767 zřídila Marie Terezie v Praze krajkářskou školu, první ve střední Evropě. Po reformních změnách v roce 1774 a zavedení povinné školní docházky bylo paličkování zavedeno do osnov pracovního vyučování.
Velký rozkvět krajkářství zaznamenávaly Čechy v 18. a 19. století. Nejvíce je toto řemeslo rozšířeno v Krušných horách, Orlických horách a na Šumavě.
Na severní Moravě se o rozšíření znalosti paličkování zasloužila hraběnka Marie Walburga Truchsess – Zeilová, která v letech 1804 – 1820 provozovala v Kuníně zámeckou školu, kde se mimo jiné vyučovalo i krajkářství.
V polovině 19. století vzniklo krajkářské centrum v Osoblaze. Zde vyrobené krajky se prodávaly především do Brna a Vratislavi.
Slezské krajky byly páskové, často se užívalo kovových nití.
V roce 1806 je v Evropě sestroj první krajkářský stroj, který se v Čechách objevuje již koncem 20. let 19. století. Levnější strojové krajky si získávaly své místo na trhu. Zdobily se jí především oděvy z umělého hedvábí a sametu.

Než začneme
- Herduli (podušku) postavíme pevně do stojanu.
- Přišpendlíme podvinek (vrch krajky bude nakonec rub, protože se zde zakončuje, uzluje apod.).
- Na začátek podvinku navěsíme na špendlíky navinuté paličky (příze bude dlouhá asi 10 cm).

- Přetržená nit se navazuje krajkářským uzlíkem.

Poduška – herdule
V Česku se používají herdule válcovité. Optimální délka herdule je 30 – 40 cm a poloměr základny 7,5 – 10 cm. Naplněny jsou nejčastěji pilinami nebo senem. Mají dva potahy. První je z pevnější látky, druhý snímatelný může už ze slabší látky.
V některých zemích se používají ploché herdule (Francie, Belgie, Holandsko).

Podvinek
- je kreslený nebo tištěný vzor pro paličkovanou krajku.

Nitě
Klasické krajkářské nitě by měly být bělené, bez vlasu, dvakrát spřádané. Nejobvyklejší je len a bavlna.

Navíjení paliček
Na paličkování se používají dva typy paliček
- pláštíkové – navíjejí se na dolním konci dříku otáčením paličky zprava doleva a na dřík s materiálem se navlékne pláštík.
- bezpláštíkové – navíjejí se na horním konci paličky.
V kurzu se budete učit paličkovat s bezpláštíkovými paličkami.
Paličky jsou soustruženy z tvrdého dřeva. Nejkrásnější jsou ze švestkového. Šlechtičny používaly také paličky zlaté, stříbrné a ze slonoviny.

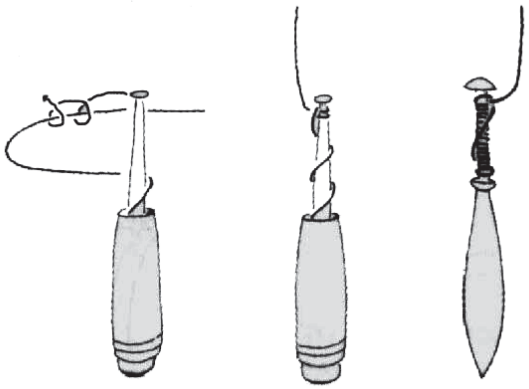

Zajišťovací uzel
Pravá ruka uchopí paličku, levá oblouk nitě a horem se krčkem paličky nabere dvakrát nit za levou rukou.

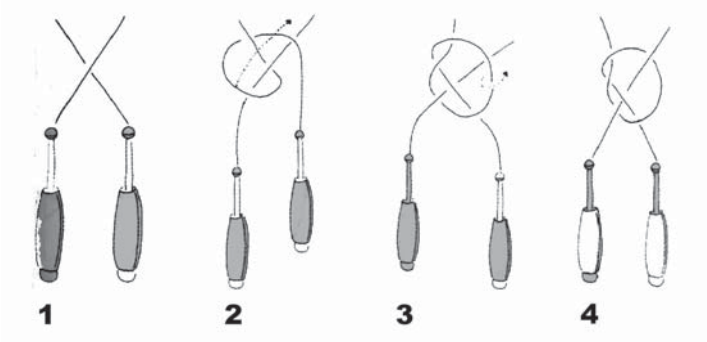

Spojovací uzel
Dvě nitě
1. Do levé ruky se položí levý koneček nitě za pravý a přidrží se palcem a ukazovákem.
2. Pravá nit vytvoří smyčku kolem palce, položí se za koneček levý a před pravý.
3. Smyčka z palce se přesune přes pravý konec.
4. Nit se zatáhne a zasekne.

Špendlíky
Krajkářský špendlíček má být co nejdelší a přitom velmi tenký, nesmí rezivět ani špinit. U vzorů, kde je potřeba píchat jeden špendlík vedle druhého (vláčková krajka) by měl i malou hlavičku.

Krajkářské zásady
1. Základní jednotkou pro popis technik a pro uvádění počtu paliček je pár – tedy dvě paličky. Jednotlivá nit se objevuje v paličkování jen vzácně.
2. Paličky, poduška i příze se udržují v čistotě.
3. Paličky jsou na stejné délce nití, jsou v jedné rovině.
4. Paličkování musí být přesné. Okraje rovné, špendlíky se píchají přesně do míst, kde je to na podvinku určeno.
5. Krajka musí být pevná a dobře utažená.
6. Není-li podvinkem určeno jinak, musí být nitě v krajce stejnoměrně rozloženy.
7. Krajka se paličkuje po rubu, veškeré uzlíky se umísťují nad hustá místa v krajce, tak aby po otočení byly co nejméně vidět.
8. V krajce by neměla být žádná chyba. Není ostudou párání – to pak nebude vidět a nikdo se o něm nedozví, ostudou je ponechaná chyba.

<u>Základní technické pojmy</u>

Kroucení
Jeden pár, kroucení znamená vždy pravou paličku přes levou.

Řetízek
Dva páry, tedy 4 paličky počítané zleva doprava.
1. Přehodit druhou paličku přes třetí (křížení).
2. Oba páry zkroutit (tedy v každé ruce pravou paličku přehodit přes levou).

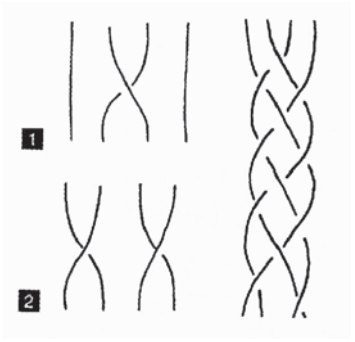

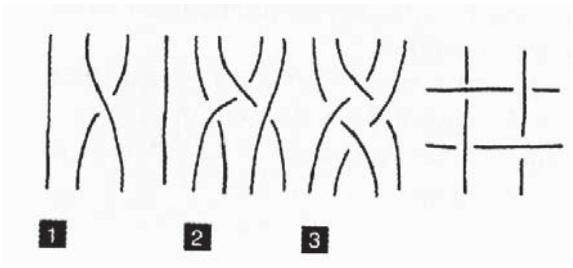

Pláténko
Dva páry
1. Přehodit druhou paličku přes třetí (křížit).
2. Oba páry zkroutit.
3. Přehodit druhou přes třetí (křížit).

Obtáčené pláténko
Dva páry
1. Druhá přes třetí (křížit).
2. Oba páry zkroutit dvakrát.
3. Druhá přes třetí (křížit).

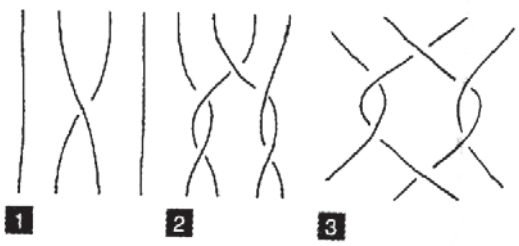

Polohod
Dva páry
1. Zkontrolovat kroucení z minulé řady (každý pár musí být jednou zkroucen).
2. Druhá přes třetí.
3. Každý pár zkroutit.

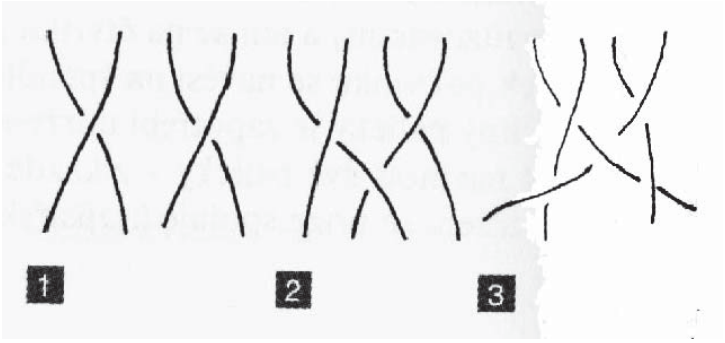

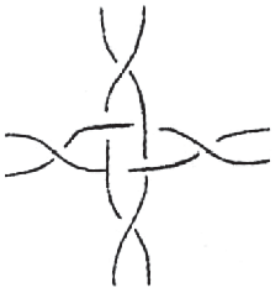

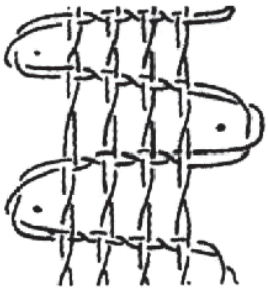

Kroucené páry
Dva nebo více párů.
Páry se vždy zkroutí (počet kroucení je závislý na vzdálenosti a síle materiálu) a paličkuje se pláténko.

Košíkářství

Košíkářské techniky provází lidstvo od počátku. Jejich použití je velmi rozsáhlé a zdaleka se neomezuje jen na koše.

Nejčastější používané materiály:

- Orobinec – používá se převážně k pletení košíků a k vyplétání židlí.

- Sláma – lze použít jakoukoli obilnou slámu. Používá se hlavně na klobouky a v minulosti se z ní vyráběly také včelí úly.

- Rafie – listy palmy rostoucí na Madagaskaru.

- Vrba – používá se především k výrobě tradičních košů na trávu, seno, dříví.

- Ratan (pedig) - budeme používat v našem kurzu. Ratan je popínavá rostlina s trnitou kůrou rostoucí v pralese. Kůra se ihned na místě odstraní a odhalí se tak lesklá vnitřní vrstva. Ta je strojově loupána. Ratan se používá pro košíkářské účely a na výrobu nábytku.

Co si připravíme

• Pedig, který namočíme před začátkem prací do vody, nejlépe teplé. Ve studené vodě je potřeba délku namáčení prodloužit. Dobře namočený prut je dostatečně ohebný, nesmí se při práci lámat. Silnější pruty je lepší po namočení ještě na 1 – 2 zabalit do vlhké utěrky.

• Podložky s předvrtanými dírkami (podložku nesmíme namočit – znehodnotila by se)
• Štípačky.
• Košíkářskou špici.
• Vytvoříme si dostatečný pracovní prostor.

VÝPLET

Během vyplétání je důležité stále udržovat navrženou koncepci a tvar výrobku.

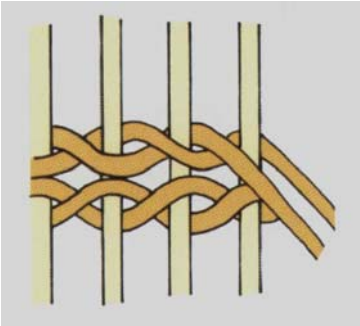

Řetízkové párování

Jedná se o dekorativní způsob výpletu, který provádíme v řadách. První řadu vypleťte běžným způsobem, při druhé postupujte naopak.

Oplatek více pruty

Opletek je pevná zajišťující vazba, která se používá v místech, kde je zapotřebí udržet všechny pruty osnovy v přesné pozici.

UKONČENÍ

Zavírka

Jedním z nejsnazších ukončení je jednoduchá zavírka. Používá se tehdy, když okraj nemusí být příliš pevný a široký.

1. Jestliže je rozestup mezi osnovami příliš široký, mezi každý osnovní prut vložte jeden i více přidaných prutů.
2. Na začátku uzavírky musíte nechat patřičný počet volných míst, do kterých zasunete poslední pruty osnovy (obrázek 1).
3. Jestliže místo oblého ukončení požadujete ostrou hranu, všechny osnovní pruty na patřičném místě pozohýbejte.
4. Jednoduchá uzavírka se provádí vždy zasunutím před a za určitý počet následujících prutů, čímž vytvoříte daný vzor. Obměnami tohoto základního postupu můžete získat mnoho dekorativních vzorů (obrázek 2a, b, c).
5. Ukončení je zcela jednoduché. Pokračujte ve vyplétání stejným způsobem jako doposud, přičemž poslední pruty osnovy zasunete do volných míst, které jste si ponechali na začátku vyplétání. Ujistěte se, že každý prut leží na prutu předcházejícím.

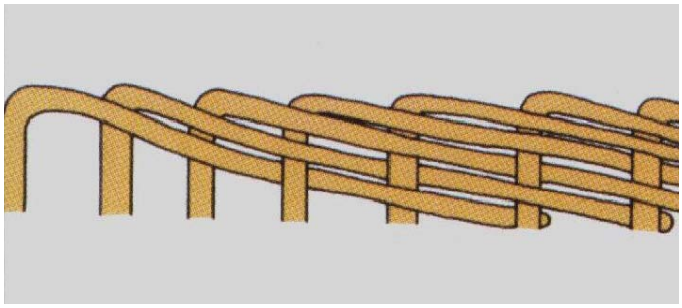

obr. 1

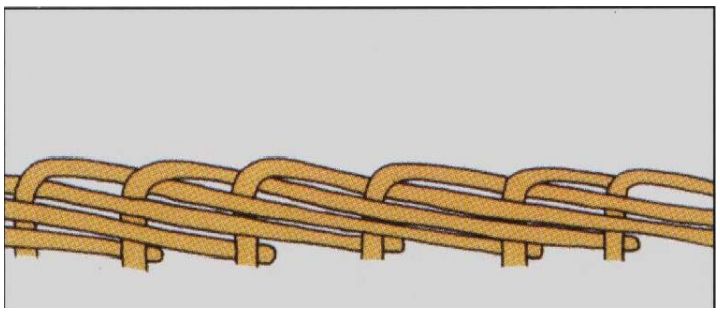

obr. 2a

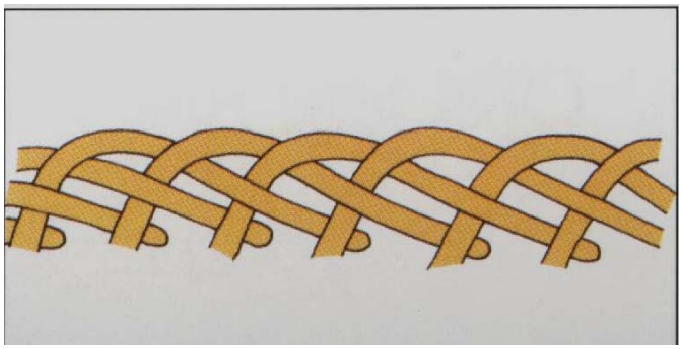

obr. 2b

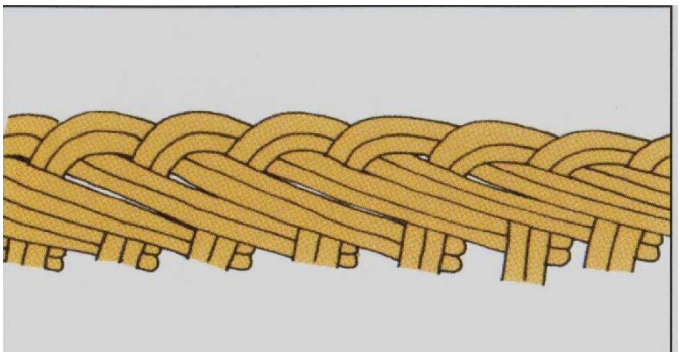

obr. 2c

Zavírka jako stěna ošatky

1. Vedle každého osnovního prutu dna vložte 3 pruty, napíchněte je a ohněte.
2. Pracujte se třemi pruty jako s jedním. Zapleťte je vždy před jeden, za jeden a před jeden. Konce nechejte vpředu (obrázek 3).
3. Obraťte košík dnem vzhůru. Konce osnovy jednoduchým způsobem zapracujte do spodní uzavírky (obrázek 3 a).
4. Konce protáhněte na spodní stranu košíku. Opět postupujte podle návodu (obrázek 3 b).
5. Všechny konce odstřihněte. Dávejte pozor, abyste neponičili výplet.

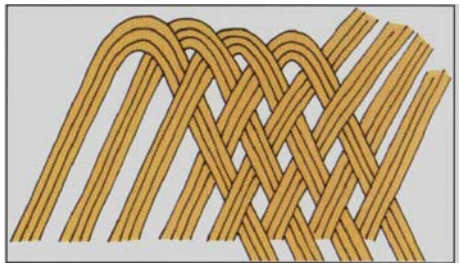

Obr. 3

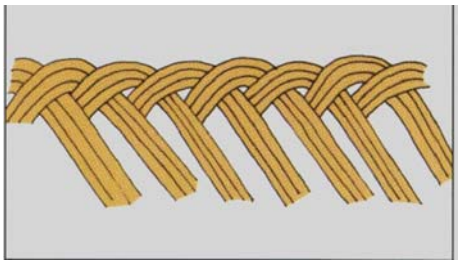

Obr. 3a

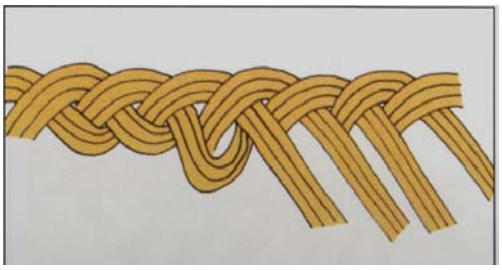

Obr. 3b

Uzavírka s copem

Jedná se o dekorativní způsob zavírky, který se používá především na ukončení pletených misek a táců bez ucha. Zavírka s copem je velice pevná a rovněž se může využít i jako stěna ošatky.

Jednoduchá zavírka 3 x 2 s copem

1. Vyberte 3 přídavné pruty, které budou stejné šíře jako pruty osnovy.
2. Dvě osnovy ohněte dolů, čímž vznikne dostatek místa pro přídavné pruty. Do obloučku přeloženého osnovního prutu podstrčte po jednom přídavném prutu.
3. První pár proveďte před vedlejší neohnutou osnovu a provlečte na vnitřní stranu koše.
4. Osnovu ohněte a přiložte k ní třetí proutek navíc (obrázek 4).

5. Vezměte další pár a přiložte ho před následující neohnutou osnovu a provlečte dovnitř (obrázek 4 a). Přeložte další osnovu a první pár (uvnitř košíku) provlečte zpátky. Položte ho podél poslední ohnuté osnovy (obrázek 4 b). Tento krok opakujte ještě jednou.
6. Nyní máte na vnější straně košíku dvě sady tří prutů ohnutých směrem dolů. Vždy vezměte dva levé pruty a znovu je provlečte dovnitř koše. Takto postupujte po celém obvodu (obrázek 4 c).
7. Jakmile zavírku dopletete až do zdárného konce, poslední dva páry provlečte na venkovní stranu koše (obrázek 4 d).
8. Tři přídavné pruty (jejich paty) provlečte na vnější stranu (obrázek 4 e).
9. Vezměte po jednom prutu ze zbývajících tří dvojic a provlečte je na venkovní stranu koše (obrázek 4 f).
10. Zbývající tři konce na vnitřní straně košíku odstřihněte.
11. Tři přídavné pruty zcela odstraňte a uzavírku dokončete provlečením konců skrz na jejich místo.

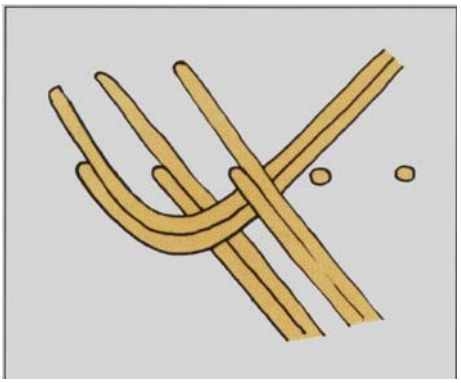

Obr. 4

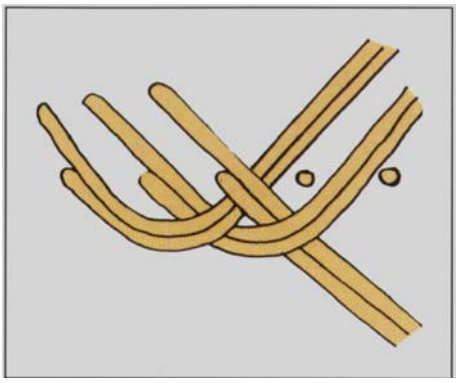

Obr. 4a

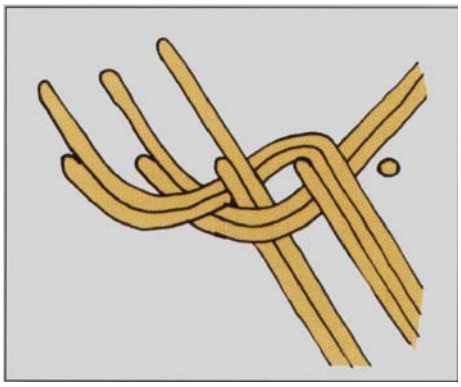

Obr. 4b

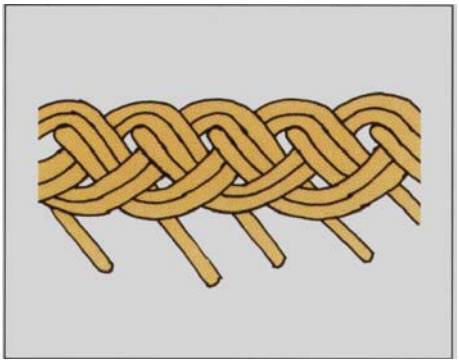

Obr. 4c

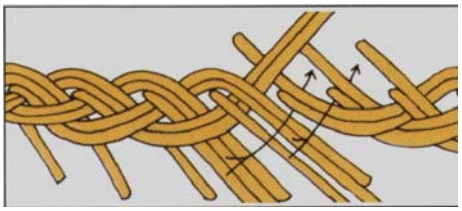

Obr. 4d

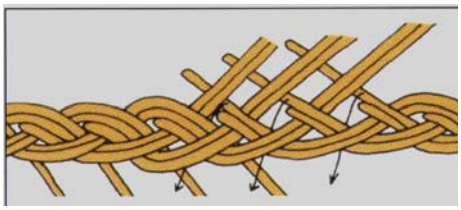

Obr. 4e

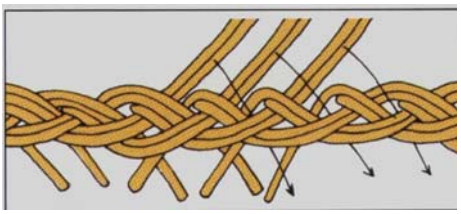

Obr. 4f

www.kosikareni.cz

Kraslice

„Hody, hody doprovody, dejte vejce malovaný, nedáte-li malovaný, dejte aspoň bílý, slepička vám snese jiný…"

Už od pradávných dob bylo vejce symbolem zrození a života. V dávné historii se vejce vkládala do hrobů zemřelých. Zlatě obarvené vejce bylo objeveno v královské hrobce v Sumeru. Věřilo se v magickou moc vajec a k jejímu posílení se pomalovávala různými magickými ornamenty. Magie postupně vymizela, zůstaly jen ornamenty převážně abstraktní nebo rostlinné a zvířecí motivy symbolizující přírodu probouzející se k životu.
V symbolice se výrazně uplatňovala červená barva. Od ní je i nejčastěji odvozován původ slova kraslice (ze staroslovanského krasnyj, krasniti). Červenou kraslici si dívka nechávala pro hocha, na kterého si tajně myslela.
Vejce darované z lásky muselo být nejen červené, ale také plné. Duté malované kraslice jsou k vidění až v moderní době, kdy jsou výhodným komerčním artiklem. Aby se stihlo namalovat dostatek vajec, malovaly se průběžně po celý rok, a nebylo tudíž možné malovat vajíčka plná, protože by se zkazila.
V křesťanství se vejce vykládá jako symbol zavřeného hrobu, z něhož vstal Kristus, jako symbol nesmrtelnosti.

Dírkované kraslice – madeira

Vajíčko si tužkou rozdělte na poloviny, třetiny atd.
Na rozkreslení použijte obyčejnou tužku a kružítko. Nemusíte mít obavy, tužka a případné označení vajec z chovů se v roztoku sava odstraní.

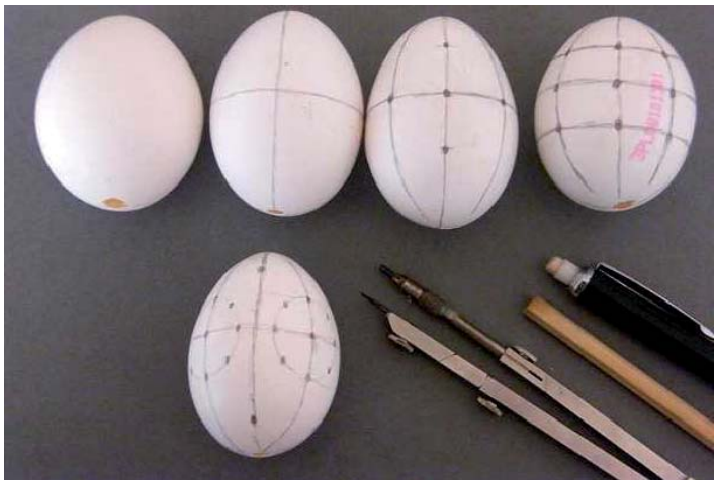

Na vrtání použijte malou hobby (modelářskou) vrtačku.

Po vyvrtání dírek vložte vajíčka do roztoku sava a vody v poměru 1 : 1. Odstraní se vnitřní blanka a vejce se vyčistí.

Po vyjmutí ze sava, pomocí kartáčku a jemného písku odstraňte případné zbytky tužky a opláchněte teplou vodou. Nechejte důkladně vysušit.

Vajíčka můžete nabarvit klasickou barvou na velikonoční vajíčka nebo použít přírodní barvení - slupky z cibule, červená řepa, silný černý čaj apod. Kraslice se dají stříkat i barvami ve spreji nebo barvu nanášet štětcem.

Ke zdobení kraslic potřebujete rozehřátý vosk – doporučujeme české voskové pastely KOH-I-NOR. Vosk musí být dobře rozehřátý.
Vosk nanášíme špendlíkovou hlavičkou (špendlík zapíchneme do dřívka nebo staré pastelky či tužky). Před každým nanesením vosku na kraslici si špendlíkovou hlavičku znovu namočte.

Kraslice zdobené nanášením vosku
Voskový reliéf
Vosková batika

Nejstarší technikou zdobení kraslic je vosková batika. Horkým voskem se začíná malovat na bílé vajíčko, které se postupně namáčí do barvy - od nejsvětlejší po nejtmavší odstín.

Voskový reliéf
Potřebujeme:
- odmaštěná vejce;
- voskovky nebo vosk;
- špendlík s kovovou hlavičkou, tužku;
- svíčku nebo kahan.

Včelí vosk si nejprve obarvíme načerno, načerveno, nazeleno (voskovkami) a potom ho nanášíme špendlíkem na skořápku vajíčka. Na bílém podkladě působí vosk zajímavě svou barevností a plastičností. Někdy se také nanáší vosk na dopředu obarvené vajíčko.

Postup:
Voskovky nebo vosk rozpustíme ve stojánku, zahřátý špendlík namočíme do vosku,
přeneseme na vajíčko, necháme stéct kapku vosku a tahem ji rozetřeme do čárky,
Pokud necháte tak, vznikne kulatá tečka. Kombinací čar a teček stvoříme velké množství vzorů.

Poznámka:
- Vajíčko by mělo mít alespoň pokojovou teplotu, na studené se vosk špatně chytá.
- Vosk nesmí být moc studený ani moc přehřátý, proto je dobré mít zkušební vajíčko, na kterém si vosk vyzkoušíte.
- Je vhodné mít rozehřátý vosk při práci blízko sebe, aby při nanášení na vajíčko nestačil vychladnout.
- Při přechodu do jiné barvy otřete špendlík do hadříku nebo ubrousku, předejdete znečištění barev.

Vosková batika
Na odmaštěné vajíčko naneste vzor včelím voskem. Doporučujeme nanášet špendlíkovou hlavičkou zapíchnutou do tužky. Každý dotyk vejce znamená jedna malá kapička rozehřátého vosku na skořápku. Při této technice používáme povětšinou geometrické vzory. Potom stačí navoskované vajíčko vnořit do chladné barvy a po zaschnutí teplým hadříkem otřít všechen vosk. Díky tomu tak vznikne na velikonočním vajíčku bílý vzor.

Drátované kraslice

Drát provází lidstvo od pravěku především pro své univerzální použití. Malé měděné, bronzové a výjimečně i stříbrné a zlaté drátky se zhotovovaly již v době bronzové.
Drát byl zpočátku, jako ostatně vše, co se z kovu vyrábělo, velice drahý, a proto sloužil především ke zhotovování náročných dekoračních předmětů, určených pro nejbohatší členy společnosti.
V pravěku se užíval zejména ke zhotovování šperků a rozmanitých ozdob. Drát sloužil také při výrobě zbraní a zbroje, vtepával se do podkladového kovu a zdobily se jím například prsní štíty, přilby nebo jílce krátkých mečů a dýk. Nejstarší dráty se zhotovovaly roztepáváním prutu za horka kladivem na kovadlině.
V antickém světě, především ve starověkém Římě, se železný drát uplatnil i u některých výrobků pro běžné užívání a také jako konstrukční součást staveb.
Již v pravěku se drát užíval také k opravám nádob. Technika spočívala v tom, že se na protilehlých stranách praskliny vyvrtaly dírky, jimi se provlékl drát a pevně se stáhl.

Ve středověku se ve větší míře dostal železný drát do městského a venkovského prostředí jako materiál pro běžnou hospodářskou výrobu (zhotovování jednoduchých domácích pomůcek či zemědělského nářadí).
V dnešní době drátování využíváme jako umělecké řemeslo.

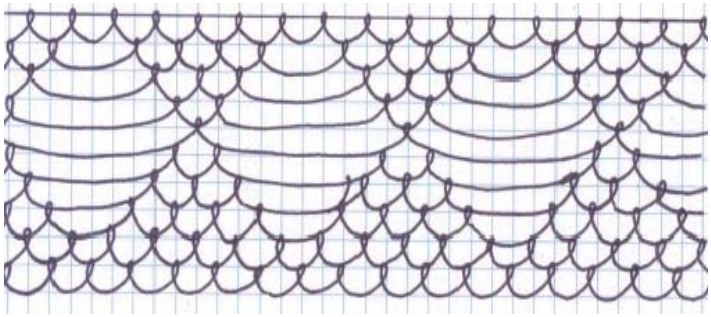
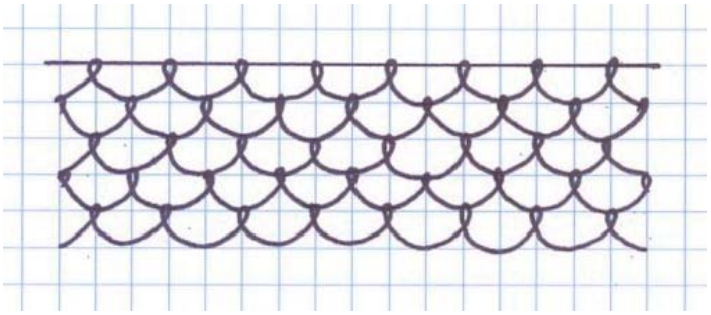
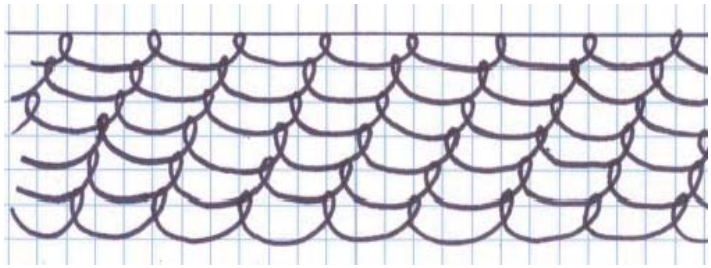
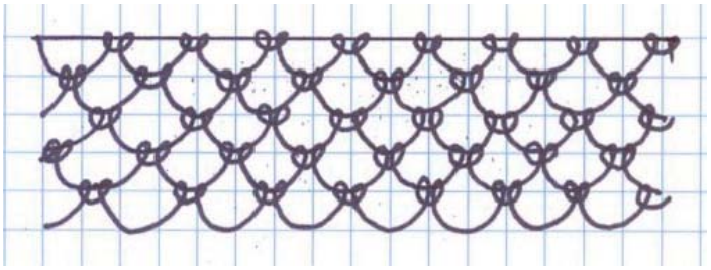
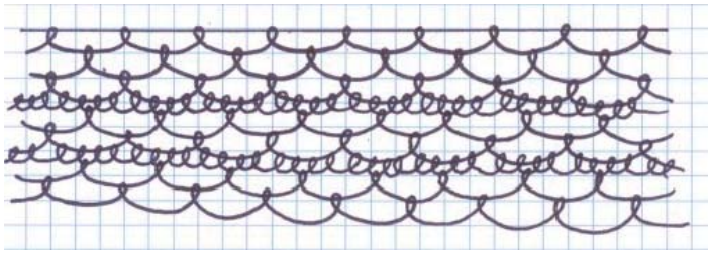
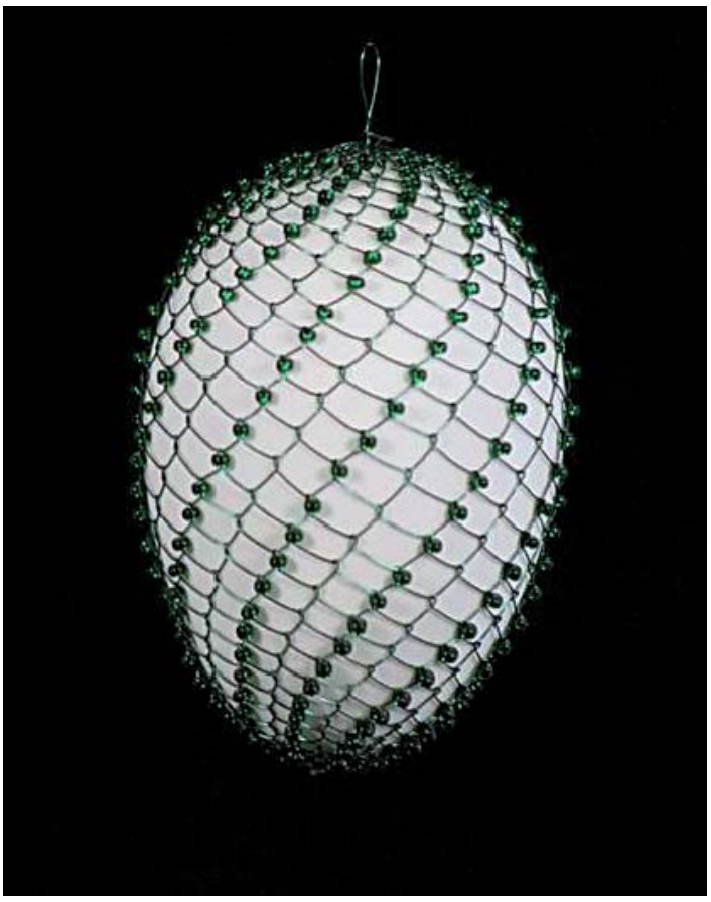

Zdroje:
http://cs.wikipedia.org
www.dts.cz
http://www.dratovani.cz
http://otiskyprstu.ic.cz
http://www.dratujeme.wz.cz
http://koralky.stoklasa.cz

Korálkovanie

Za korálkovanie sa označuje pojem výroby šperkov a dekoračných predmetov, kde použitý materiál sú prevažne korálky, ktoré sa navliekajú na niť alebo iný navliekací materiál.
Záujem o korálky alebo korálkovanie vznikol z odvekej túžby človeka zdobiť sa. Prvé korálky a ozdoby z nich sa objavili už pred 50 tisíc rokmi a vyrábali sa vo všetkých dnes známych kultúrach. V tom čase mali mnoho významov a symbolov, slúžili ako talizmany alebo ako spôsob dorozumievania či dokonca spôsob ochrany.
Korálky sa v dobe kamenej vyrábali z rôznych materiálov ako boli kosti, lazúry či kamene. Pred 3000 krokmi pred naším letopočtom sa na území dnešného francúzska vyrábali korálky zo zvieracích zubov a kostí.
Ako sa postupom času vyvíjala civilizácia vyvíjala sa aj výroba korálkov. Zdokonaľovala sa technológia ich výroby, požívali sa nové najmä exotické materiáli.
Prvé korálky, ktoré sa sériovo vyrábali boli korálky z fajansy. Ich postup na výrobu trval dlho, keďže sa niekoľko krát tavili a znova vypaľovali.
Prvé zmienky, o používaní sklených korálkov pochádza z roku 1700 p.n.l. A boli nájdené v povodí Indu.
Prvé manufaktúrne korálky sa vyrábali už okolo roku 200 v Indii technikou ťahania. Okolo roku 1200 sa začala výroba sklených korálkov rozmáhať v Benátkach a v Indii ich produkcia postupne upadala. V Benátkach sa dlhý čas vyrábali korálky spôsobom „vynutia“ . Ďalej sa mohla využívať technológia fúkania a iných technológii, ktoré sa používali aj pri výrobe skla. Keďže boli korálky veľmi malé dalo sa s nimi ľahko manipulovať rýchlo sa stali záujmom obchodníkov ako predajný a vývozný artikel. Vyvážali sa hlavne do Nového sveta , Indonézie a Austrálie kde slúžili okrem iného na výzdobu odevov.
V našej oblasti sa korálky vyrábali hlavne ľudia z podhorských oblasti a to pod Krkonošami a Jablonecku, kde sa od 18. storočia vyrábajú perli a rokajl.

Materiál

Na výrobu jednouchých šperkov z korálkov nie je potrebného veľa materiálu. Základom sú korálky, ktoré sa dnes dajú kúpiť v špecializovaných kamenných alebo internetových predajniach. Na výber ponúkajú korálky z rôznych materiálov, rôznych tvarov a farieb.
Ďalej nesmie chýbať niť alebo iný navliekací materiál a do najmenších korálkov aj tenká ihla na ich lepšie navliekanie.
Korálky možno kombinovať aj s inými materiálmi ako je drôt a drotárske techniky, z ktorých sa dá vyrobiť tiež krásny šperk. Ďalej sa môžu prišívať na rôzne kusy látok či celé odevy. K rôznym využitiam korálkov existuje aj množstvo literatúry, ktorá bude uvedená na konci tohto textu.

Techniky

Korálkovanie ma niekoľko základných techník, s ktorými sa dá pracovať a sú jednoduché, dajú sa rôzne kombinovať prípadne sa dajú dohľadať ďalšie a ďalšie. Možností je veľa.

Rebričkový steh (Ladder stich)

Využíva sa hlavne na základ pre ďalšie stehy a preto sa využíva dosť málo. Princíp je jednoduchý. Korálky sa zošijú bočnými stranami a postupne sa pridávajú nad seba čím vznikne akýsi rebríček.

1. Na niť sa navlečú dve korálky a ihlu pretiahneme prvým z nich.
2. Následne pretiahneme ihlu aj druhým korálkom
3. Navlečieme si ďalší korálok a pretiahneme ihlu druhým korálkom

V štvrtom bode a ďalších bodoch opakujeme

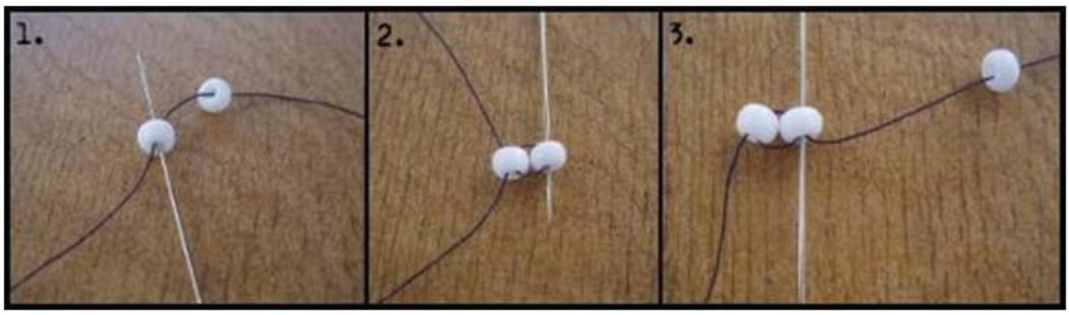

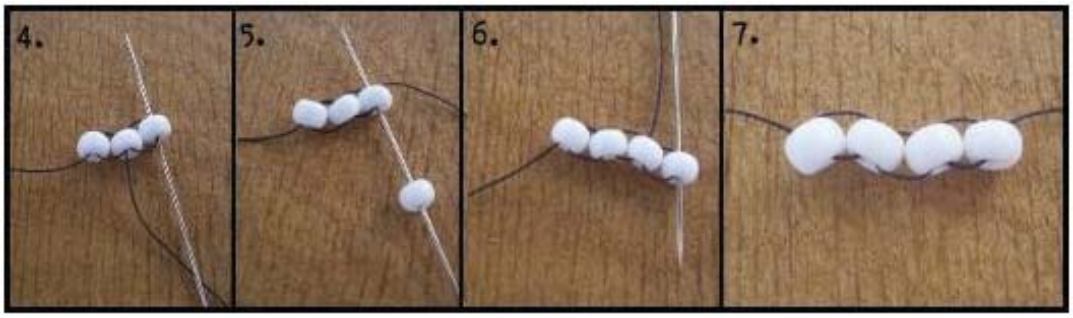

Rybia kosť (Herringbone stich)

Názov dostal podľa jeho charakteristickej kresby, ktorá vyzerá ako rybia kosť. Je to rýchli a efektívny steh, ktorý vynikne vo svojej plochej podobe, ale rovnako tak sa dá spraviť na spôsob dutinky.

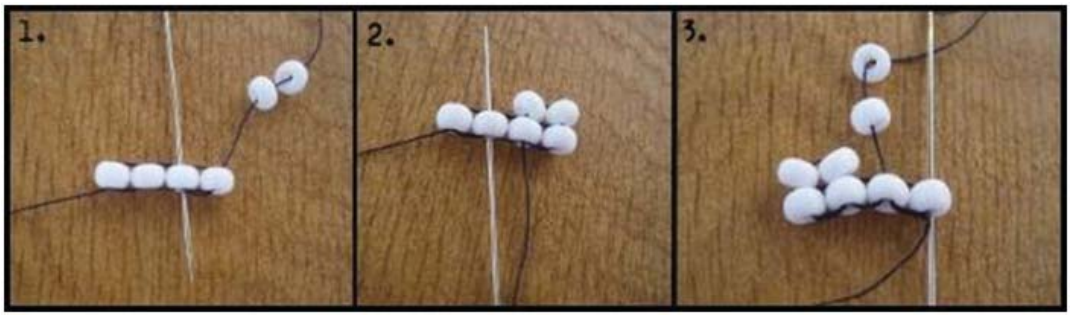

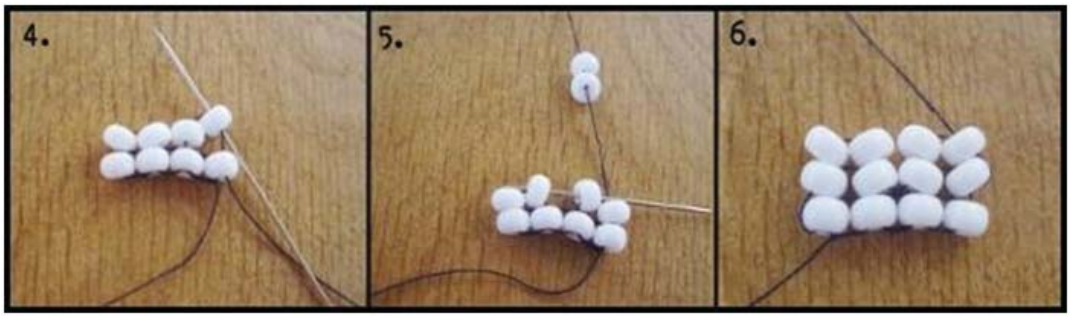

1. Základom pre tento steh je Ladder stich z párneho počtu korálkov. Keď máme rebríček hotový, navlečieme na ihlu dva korálky a ihlu pretiahneme druhým korálkom v rebríčku.
2. Ihlou sa následne vrátime do rozrobeného riadku jej pretiahnutým cez tretí korálok.
3. Na ihlu si opäť navlečieme dva korálky a ihlu pretiahneme cez štvrtý korálok.
4. Teraz je treba sa ihlou vrátiť, čiže ju ako keby otočiť, aby sme mohli pokračovať v šití. Existuje veľa spôsobov. Tu je zvolený jednoduchý spôsob. Ihla s niťou sa pretiahla štvrtým korálkom z čerstvo ušitej rady.
5. Keď už sme sa vrátili na niť si navlečieme dva korálky a ihlu s niťou pretiahneme cez druhý a tretí korálik.
6. V tomto bode pokračujeme rovnako ako v treťom bode a ihlou sa opäť vrátime ako vo štvrtom bode. Celý postup sa opakuje až do potrebnej dĺžky.

Tehlový steh (brick stich)
V tomto stehu sa korálky na seba kladú ako tehly.

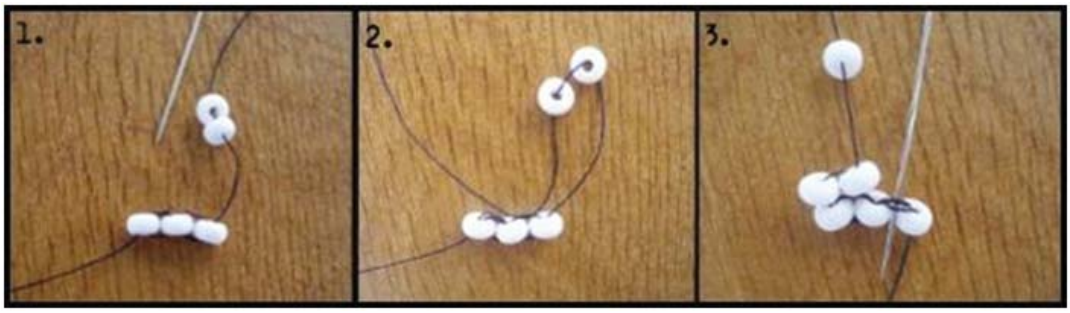

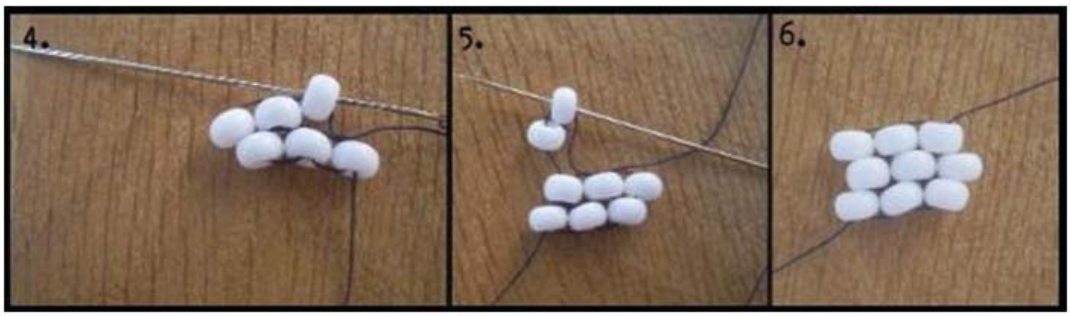

1. Základom pre tento steh je opäť ladder stich. Počtom korálkov obmedzený nie sme ako v predchádzajúcom spôsobe. Na začiatok si na ihlu navlečieme dva korálky.
2. Tento krát ihlu neprevliekame cez korálky ale iba cez niť medzi prvým a druhým korálkom.
3. Navlečieme iba jeden korálok.
4. Ihlu opäť prevlečieme cez niť ktorá spojuje korálky a následne sa vrátime do tretieho korálku.
5. V tomto bode si opäť navlečieme dva korálky a ihlu prevlečieme cez spojovaciu niť medzi prvým a druhým korálkom.
6. Na záver radu zopakujeme tretí a štvrtý bod.
Tento tehlový steh je známejší skôr vo svojej kruhovej podobe.

Sqare stich
Steh je založený na rovnakom princípe ako je tkanie na krosnách. Má však jednu výhodu na konci vám nezostane množstvo zbytočných nití. Jeho nevýhodou je, že je časovo náročnejší, ale zato omnoho pevnejší.

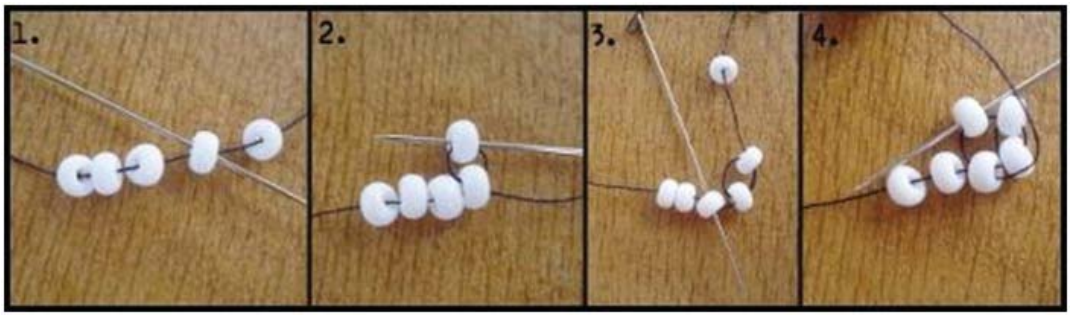

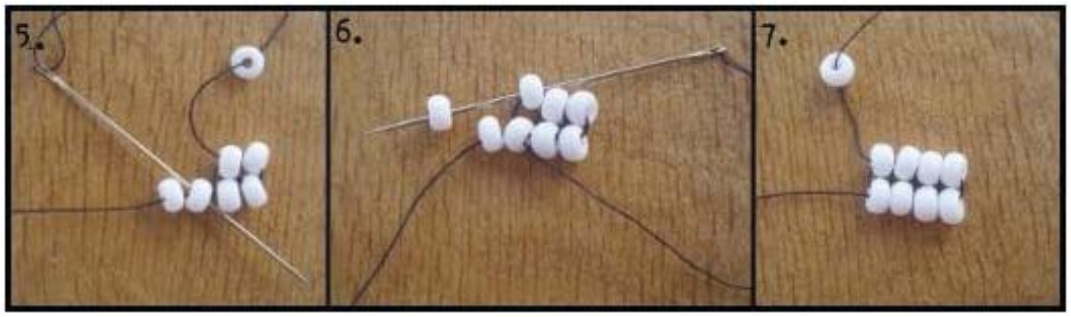

1. Počet korálkov záleží od toho ako chcete mať výsledný výrobok hotový. Na koniec sa navlečie ešte jeden korálok, ktorý bude patriť do ďalšej rady. Ihlu pretiahneme štvrtým korálkom v predchádzajúcej rade
2. Následne aj prvým korálkom v novej rade.
3. Navlečieme ďalšiu korálku a ihlu s niťou pretiahneme cez tretí korálok v rade.
4. Následne ihlu s niťou pretiahneme aj druhým

korálkom v novej rade.
5. -7. Sú rovnaké ako body 3. a 4.
Ďalšie rady sa tvoria rovnako.

Peyote stich
Steh pochádza od severoamerických indiánova je pomerne ľahký a rýchli.

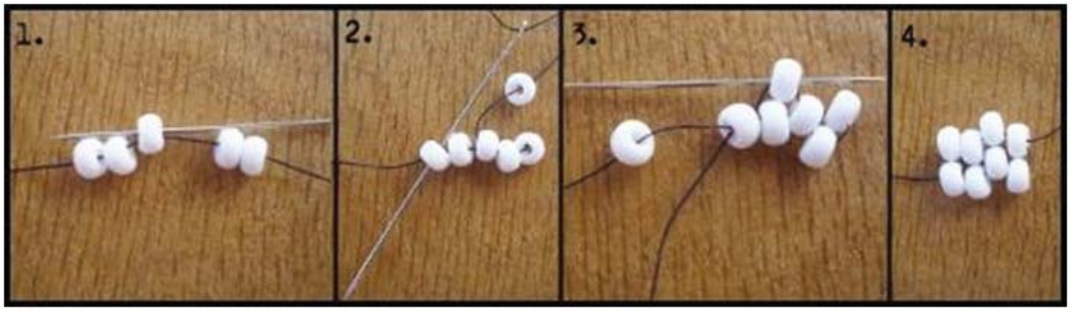

1. Navlečieme si párny počet korálkov + jeden korálok na začiatok novej rady a ihlu s niťou prevlečieme cez druhý korálik.
2. Navlečieme ďalšiu korálku a ihlu s niťou prevlečieme až cez posledný korálik.
3. Na konci radu si navlečieme ďalší korálik a prevlečieme ho cez korálik novej rady, ktorý akoby vyliezol hore.
4. Takto pokračujeme až do konca

Literatúra a webové odkazy:
http://www.koralki.rooya.cz/
http://www.fler.cz/magazin
Súsová Jitka: Šité korálky
Vincze Ester: Základy navliekania korálkov
Elegantné šperky (Technikou peyote z japonských rokajlov a korálikov delica)
Sara Withersová, Stephanie Burnhamová: Inšpirácie z korálikov
Drahomíra Fejtková: Korálkování (Výroba šitých šperků)
Radka Fleková: Šité šperky z korálků
Jitka Sůsová: Šité korálky II (Nejen šperky)
Kolektív autorov: 1000 inspirací pro výrobu šperků

Zdobení perníčků

Vůně koření a medu, která v nás vyvolává sladké vzpomínky na dětství.
Pečete doma perníčky? Pamatujete se na dobu, kdy Vám pomáhali děti zdobit? Perník vonící medem a kořením dokáže vykouzlit příjemnou atmosféru nejen o Vánocích.

Archeologové objevili jednoduché pečivo z mouky a medu v egyptských hrobech, v antice měly perníky slavnostní a symbolický význam.
V dřívějších dobách byl díky obsahu koření luxusním zbožím. Historie jeho pečení sahá až do 14. století. Jedna z prvních zpráv o perníku je z roku 1335 a váže se k městu Turnov. Čeští perníkáři přebírali zkušenosti z norimberských dílen a pečení perníků kopírovali i výrobci z dalších královských měst. Sdružovali se do cechů, nejprve společných s pekaři, mlynáři, krupaři, koláčníky a dalšími.
V 16. a 17. století vznikají první samostatné cechy perníkářů, a to hlavně z velkých měst, kde jich bylo dost na to, aby mohli cech založit.

Za vlády Karla IV. se nejlepší perníkáři zpočátku soustřeďovali v Praze, ti první pravděpodobně přišli přímo z Norimberka, podobně jako spousta německých řemeslníků dalších profesí, kteří se k nám stěhovali v době před husitskými válkami. Perníku se tehdy říkalo celtle a jejich výrobcům celetníci, kteří se usazovali v okolí Staroměstského rynku. Z této doby také přetrvává pojmenování Celetné ulice.

Zprávy o výrobě perníku přicházejí také z klášterů, kde se mimo sladkého perníku pekl také silně pepřený perník, který znamenitě chutnal k vínu a nesl název peprník.

Původní receptura se skládala z medu, mouky a pepře. Právě pepř dal vzniknout názvu perník - původně. Postupně se recepty začaly upravovat, nyní je těsto často tvořeno směsí pšeničné a žitné mouky, mléka, vajec, karamelizovaného cukru a medu. Těsto je ko-

řeněno skořicí a zázvorem, občas také hřebíčkem, kardamomem, muškátovým oříškem, anýzem a levandulí. Po smíchání by se těsto mělo nechat odležet, aby mohlo zfermentovat. Při průmyslové výrobě se tato doba pohybuje kolem několika týdnů, těsto na domácí perníčky by se mělo připravovat měsíc dopředu.

Tradice výroby perníku do dnešních dnů přetrvala v Brémách, Mnichově, Norimberku, Amsterdamu, Lutychu, Klaipėdě, Gdaňsku či Toruni. V Česku je nejznámější pardubický perník. Recept na pardubický perník pocházel původně z Hradce Králové, ale tehdejší majitel Pardubic Vilém z Pernštejna ho koupil.

Právo vyrábět perník potvrdila v roce 1759 Marie Terezie. Ve dvacátém století nastalo období rozkvětu výroby a řemeslná výroba byla doplněna průmyslovou výrobou.

Recepty na perníky se neustále vyvíjely, myslíte si, že v dnešní době byste upekli takovýto perník?

Perník feniklový

Kup za třicet haléřů medového másla, za třicet haléřů syrob, mouky dej, kolik uznáš, aby těsto bylo. Vyvař fenikl a šťávou a mlékem zadělej, přidej trochu sody do pečiva (na hrot nože) a tlučeného hřebíčku.
(Staročeský perník – 170 návodů z rukopisů a knih kuchařských staročeských, rok vydání 1916)

Recept na výborné perníčky, které potěší nejen oko, ale také chuťové buňky. Recept věnovala lektorka kurzu paní Zlata Bajerová. Ochutnejte!
90 – 100 dkg hladké mouky; 15 dkg másla, 4 celá vejce, 28 dkg cukru moučky, 4 lžíce rozpuštěného medu, 1,5 lžičky sody, perníkové koření, trochu kakaa, 1 vejce na potření perníků po upečení.
Poleva: 28 dkg cukru moučky, 2 bílky a trocha citrónové šťávy.

Nebo vyzkoušejte tento:
800 g hladké mouky, 240 g tekutého medu, 250 g másla nebo hery (nerozpuštěné), 250 – 350 g cukru moučka, 3 vejce + 1 na potření, 1 lžička jedlé sody, 1 prášek do perníku, 2 lžíce kakaa pro barvu, 1/2 balíčku koření do perníku, poleva z bílků, moučkového cukru a citronové šťávy na zdobení.

Tipy a triky

- Perníčky potřete ihned po upečení vajíčkem. Docílíte tak krásného lesku a hladkého povrchu, na kterém ještě více vynikne zdobení.
- Pokud chcete tmavší perníčky, přidejte kakao.
- Čím zdobit – celofánovými kornoutky, igelitovými sáčky, zdobičkami apod. Záleží jen na Vás, který z vyzkoušených způsobů Vám bude nejvíce vyhovovat. Po zaschnutí dozdobíte linkami.
- Polevu můžete obarvit potravinářským barvivem a vytvářet nejrůznější barevné variace.
- Světlé stínování se na perníčcích dělá jako první naředěnou polevou (naředíte si ji citronovou šťávou – opět ji přelijte přes sítko, aby se vám do polevy nedostala dužina nebo jadérka) a nanáší se pomocí štětce.
- Perníčky můžete dozdobit také hotovými potravinářskými ozdobami, mandlemi apod.

Na co si dát pozor:

- Všechny suroviny je potřeba důkladně prosít – hlavně cukr na polevu (alespoň 2x).
- Také citrónovou šťávu do polevy kápněte přes sítko.
- Používejte kvalitní suroviny.
- Těsto před zpracování nechejte pořádně v ledničce odpočinout (alespoň 24 hodin). Nezapomeňte je zabalit do potravinářské fólie, aby nepřevzalo pachy jiných potravin.
- Perníčky nechejte dobře uležet.

Zdroj:

http://cs.wikipedia.org
http://patrioti.ub.cz
http://www.sdruzenipardubickypernik.cz
http://www.brydova.cz

Papírová krajka – Pergamano

Historici se domnívají, že pergamano jako umění vzniklo v Evropě během 15. a 16. století. Toto umění se rozvíjelo především v katolických komunitách, kde se hotovými výrobky podkládaly obrázky.
V 16. století se pergamano šíří dál do světa. V 18. století opět obliba v Evropě opět stoupá a v 19. století, kdy je ovlivněno francouzským romantismem získává na velké oblibě. Ve složitých, ale přitom velmi jemných vzorech, přibývají květiny, andělíčci i motivy ptáků. Zvlněné perforace okrajů přibližují umění pergamana stále více k jemným krajkovým vzorům.
Ve 20. století získává na oblibě barevné pergamano. Technik pro nanášení nejrůznějších druhů barev je opravdu mnoho. Pro zvýraznění však postačí v začátcích gelové tužky nebo fixy.

Jak to všechno vzniká?
Pergamano je umění zdobení a dekorování papíru pomocí technik, jako jsou ražba, děrování, tečkování, řezání a barvení.
Tlakem na pergamenový papír vytvoříte výrazně bílou stopu, která ve finále vypadá jako krajka.

Co budete potřebovat?
- pauzovací (pergamenový) papír cca 150 g (min. 115 g),
- embossovací nástroj (též reliéfní pero)
- podložku (v začátcích lze využít starou podložku pod myš),
- šablony na embossing (kovové mřížky nebo plastové šablony);
- nůžky,
- lepidlo,
- karton.

K čemu své výrobky využijete?
Přáníčka k nejrůznějším příležitostem, záložky do knih, ozdobné karty, podložky, ozdoby na dárky – zkrátka fantazii se zde meze nekladou.

Zaujalo vás toto umění?
Pak se přihlaste ve Vítkově do některého z pokračovacích kurzů.

Drátování

Drátenictví

Dalším dnes již takřka zaniklým řemeslem našich předků je drátenictví. Lidé znají drát už téměř 4.000 let, ale samotné drátenické řemeslo vzniklo až v 16. století na Slovensku.
Slovenští dráteníci byli vyhlášení nejen v zemích rakouské monarchie, ale i daleko za jejími hranicemi (Švýcarsko, Belgie, Spojené státy, Kanada, Rusko).

Měkký železný drát se stal základním materiálem a podle něj byla taky pojmenovaná tato řemeslná technika. Vyráběly se z něj různé předměty denní potřeby do kuchyně (lžičky, cedníky, naběračky), do ložnice (podnosy pod žehličky, věšáky, háčky) i jinam (košíky, pasti na hlodavce a podobně). Drát se rovněž používal na zpevnění kuchyňského nádobí jako prevence před rozbitím. Pokud již byla nádoba rozbita, drátenik tuto nádobu slepil směsí vody a mouky a následně odrátoval.

Největší rozmach drátenictví byl zaznamenán na konci 19. a začátku 20. století. Naopak drátenické řemeslo začalo upadat po skončení 1. světové války s nástupem průmyslové výroby, čímž zanikl i typický vandrovní způsob života tzv. hauzírování.

Drátenictví se v poslední době opět pozvolna dostává do povědomí, ale dnešní dráteníci se spíše věnují umělecké výrobě - drátenickému šperkařství. Díky tomu je možné vidět na různých trzích šperky a ozdoby, vzniklé drátenickou technikou. V roce 1999 byl založen Cech česko-moravských uměleckých dráteníků, kteří se věnují výtvarnému zpracování užitných i dekorativních předmětů z drátu.

Inspiraci i postupy najdete na: http://otiskyprstu.ic.cz/dratovani.htm

OBLOUČKOVÝ VÝPLET - TECHNIKA ŠITÉ KRAJKY

Typ výpletu vhodný na baňaté nádoby, džbány, koule a nádoby s rozdílným průměrem.
Tahle technika se dá použít na drátování vajec. Obloučky se dají násobit i ubírat, různě kombinovat a tím vznikají nové a nové vzory.

Na první řadu použijeme buď pomocný drátek nebo využijeme přímo část pracovního drátu. Obtočíme kolem nádoby nad rozšířenou částí.
Začneme druhou řadu buď tím, že provlečeme pracovní drát, přidržíme palcem místo křížení a začneme dělat smyčky (obloučky) podle nákresu nebo v případě práce s jedním drátem uděláme uzel a pokračujeme dál podle nákresu.

(drátem ze shora podebereme první řadu a provlékneme vzniklým obloučkem ven)

Palcem levé ruky udržujeme při práci „pleteninu“ na ploše a pomáháme si pravým ukazovákem při utahování smyček do požadované velikosti.

Dále pokračujeme do požadovaného počtu smyček a volně navážeme třetí řadu.

NASTAVOVÁNÍ - SPOJOVÁNÍ

Pracujeme s drátkem dlouhým jako při šití - tzn. na délku natažené paže - aby se nám dobře pracovalo.
Pokud už je drátek tak malý, že se s ním nedá pracovat, nastavujeme jedním z mnoha způsobů. Např.:

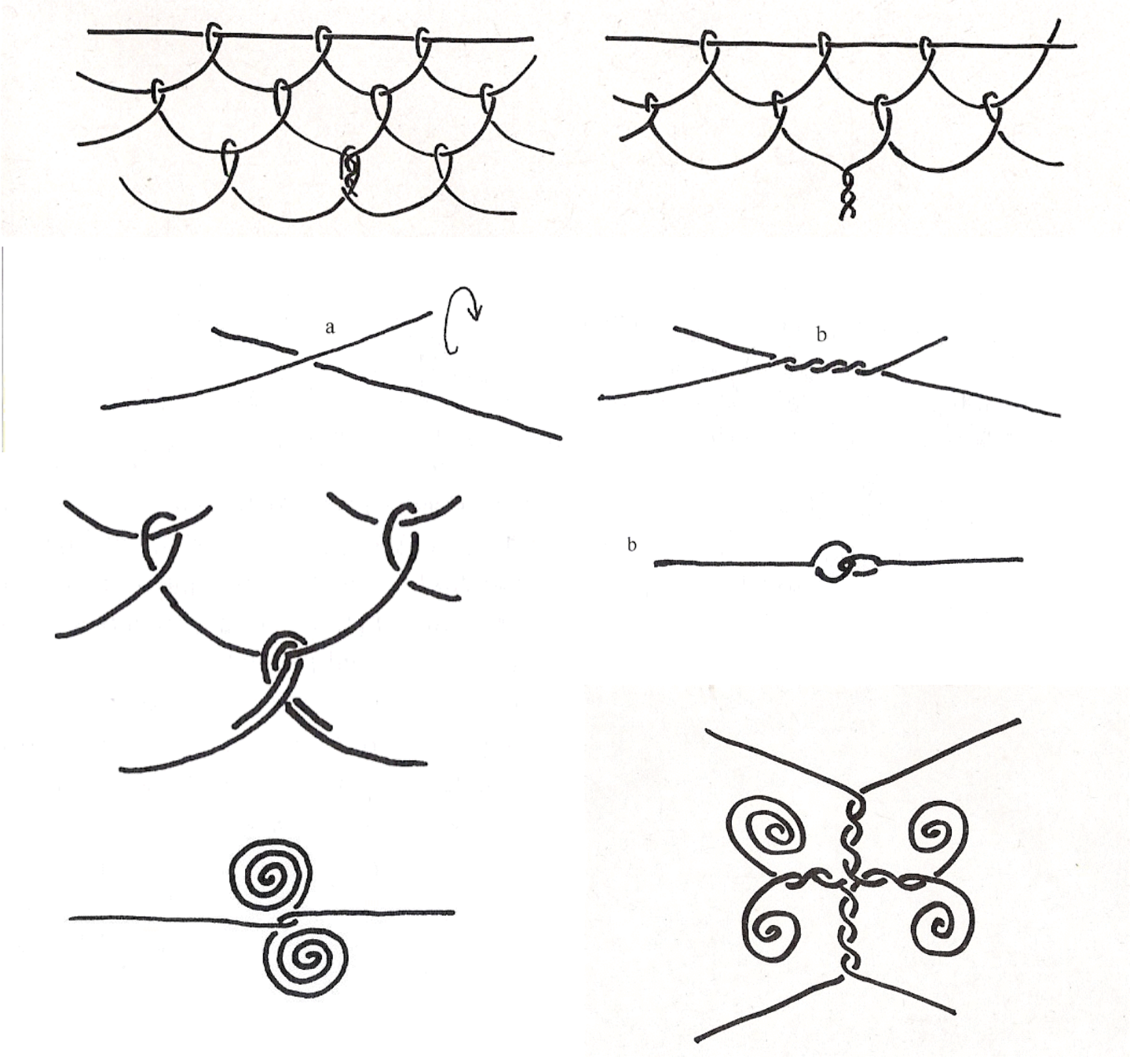

POZNÁMKA: přebývající konce uštipujeme až po dokončení díla.
Případně pro lepší manipulaci je zkrátíme jen na cca 5mm a po úplném dokončení začistíme.

Další možnosti „pletení“

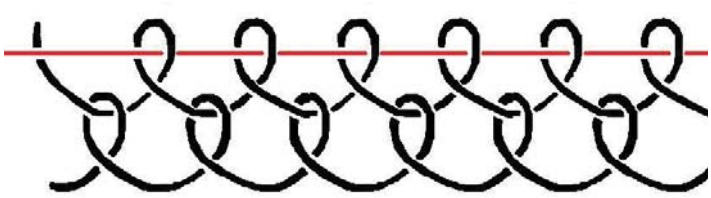

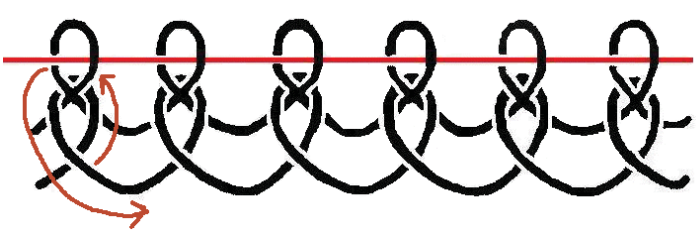

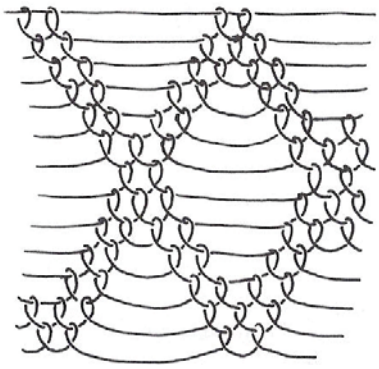

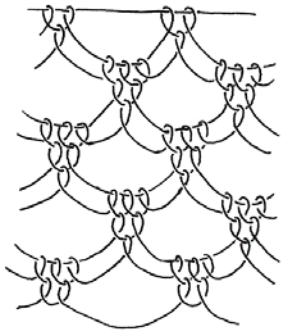

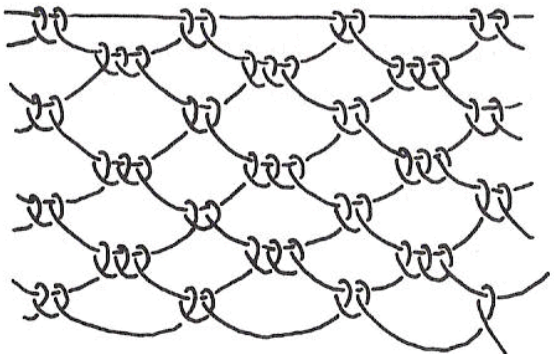

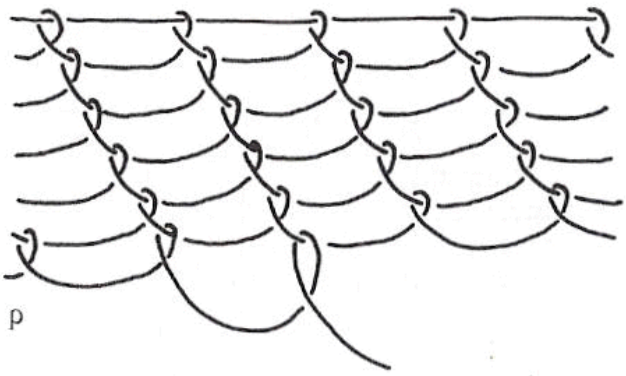

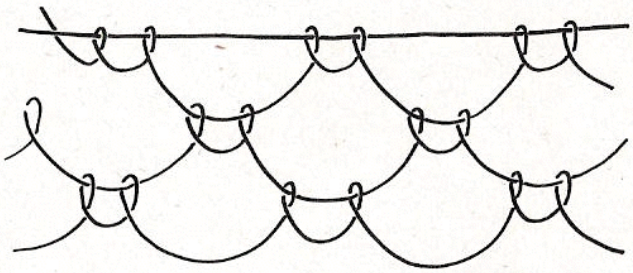

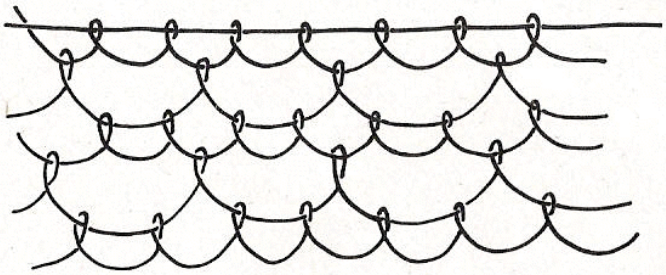

Možností je spousta a vy si určitě vymyslíte ještě jinou, zde nepopsanou.

Pro drátování vajíček nejčastěji používáme začátek „z uzlíku“.
Na konci drátu uvážeme obyčejný uzel, ale nedotahujeme. Do vzniklého očka začneme drátovat, jak je popsáno nahoře nebo na obrázku dole.
Můžeme začít malým počtem smyček a postupně přidávat (více smyček do jednoho obloučku), nebo rovnou velkým počtem a dodržovat vzor.
Když máme hotové asi tři řady, můžeme počáteční uzel utáhnout. Vznikne delší cíp, který já pak vkládám do dírky ve výdutku - práce na vajíčku lépe drží a snáze se s ní manipuluje.
Vajíčko začínáme drátovat na širším konci. Práce se uchytí dřív, než pokud začneme naopak.

Další možnost ozdobného ornamentu

Spirála

Spirálu vytvoříme natočením drátu na kulatý předmět (a). Např. kulatá pastelka nebo jehlice na pletení (velikost určuje velikost ok následné spirály).

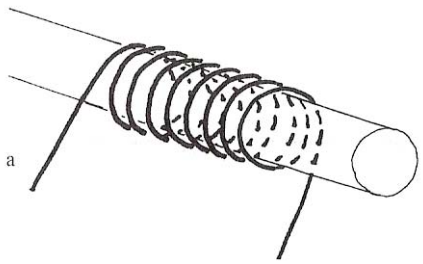

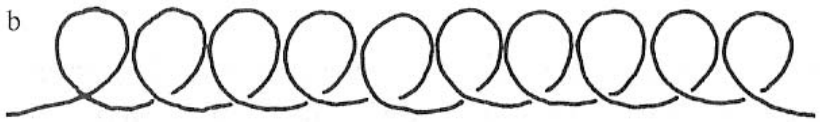

Spirálu sejmeme z pastelky, prsty smáčkneme „na placato“ a jemně upravíme povytáhnutím do délky (b).

ZÁKLAD máme hotový a můžeme se vyřádit ve vymýšlení ornamentů. Zkusme třeba každou druhou smyčku otočit dolů, nebo něco úplně jiného.

Z nákresů si jistě vyberete a možná ještě vylepšíte.

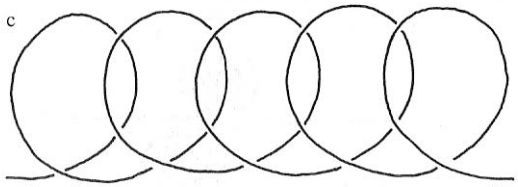

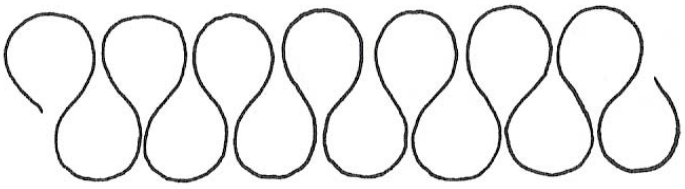

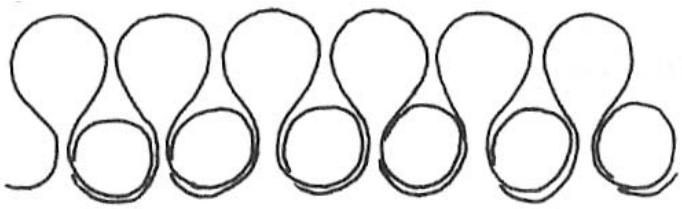

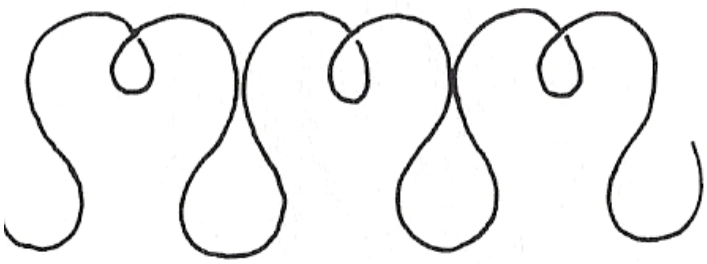

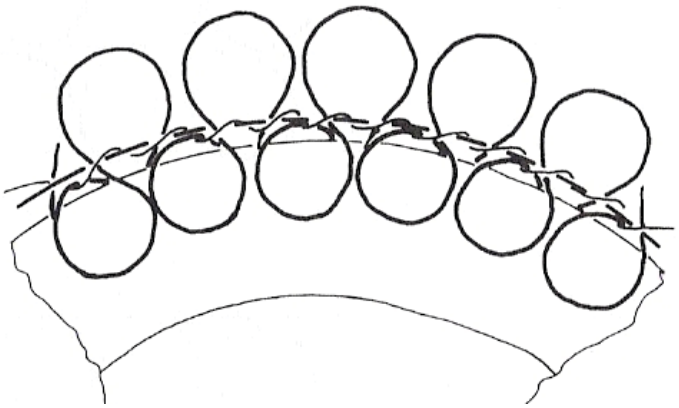

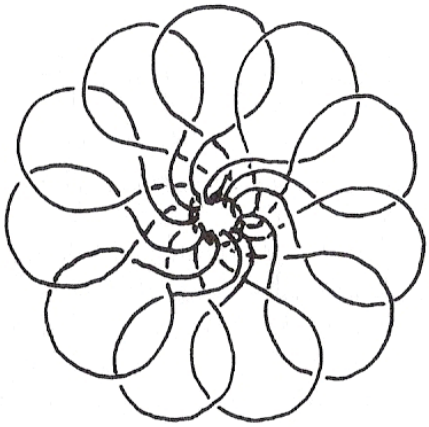

Nápad skládat kabelky prý měli již staří Mayové, na jejich výrobu využívali palmové listy. Novodobě pochází nápad skládání těchto kabelek z Ameriky - resp. Mexika, kde na jejich výrobu využívají nejrůznější obalů od sladkostí.

Co budete potřebovat:
- Papír - noviny, časopisy, katalogy, balící papír apod. Pro začátek můžete opravdu využít obyčejný denní tisk.
- Ostré nůžky na papír.
- Izolepu.
- Nitě – vyšívací bavlnku.
- Jehlu bez špice a se špicí.

Pracovní postup:
a) Nejdříve si připravte jednotlivé dílky s poměrem stran 2:1 - idelání je rozměr 14 x 7 cm, ale můžete si jej libovolně přizpůsobit. Pokud chcete, aby šly dílky do sebe snadněji zasouvat, přidejte na délku cca 1cm - tj. 7 x 15 cm.
b) Aby kabelka byla pevná a nepromokavá musíte každý dílek nejdříve polepit průsvitnou izolepou. Její šířka by měla být cca 2/3 šířky dílku - tj. na polepení dílku 7 cm širokého budete potřebovat cca 5 cm širokou izolepu.
c) Pásku si natáhněte na stůl co nejdelší a pokládejte na ni jeden dílek vedle druhého lícem na pásku.
d) Dílky rozstříhejte na požadovanou velikost.
e) A můžete začít jednotlivé dílky skládat. Položte si dílek polepenou stranou na stůl a přeložte podélně napůl.
f) Rozevřete. Přeložením se vám označil střed dílku, ke kterému nyní složte každou z dlouhých stran.
g) Ještě jednou přeložte - dílek je nyní složen na čtvrtiny.
h) Stejným způsobem přeložte dílek i po šířce.
i) Počet dílků záleží na předmětu, který chcete skládat.

Postup i další nápady a náměty najdete na http://www.brydova.cz/techniky/7-techniky/795-papirove-kabely-candy-bag-iv. Jsou zde i videa s podrobnými pracovními postupy.

„Dům bez knih je jako tělo bez duše."
Julius Zeyer

Město Vítkov, náměstí Jana Zajíce 7, 749 01 Vítkov

www.vitkov.info

Město Vrbové, Gen. M. R. Štefánika 15/4, xxx xx Vrbové

www.vrbove.sk

PROGRAM CEZHRANIČNEJ SPOLUPRÁCE
SLOVENSKÁ REPUBLIKA
ČESKÁ REPUBLIKA
2007 2013

EURÓPSKA ÚNIA
EURÓPSKY FOND REGIONÁLNEHO ROZVOJA
SPOLOČNE BEZ HRANÍC

EUROREGION BÍLÉ - BIELE KARPATY

„TENTO PROJEKT JE SPOLUFINANCOVÁN EVROPSKOU UNIÍ,
Z PROSTŘEDKŮ FONDU MIKROPROJEKTŮ SPRAVOVANÉHO REGIONEM BÍLÉ KARPATY“